

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Oceňování v účetnictví

Eva Hýblová

1. Oceňování v účetnictví

Jednou ze základních podmínek pro uznávání majetku a závazků v účetnictví a jejich zobrazení v účetní závěrce je spolehlivost ocenění. Způsoby oceňování přímo ovlivňují hodnotu majetku podniku, mají vliv na výši nákladů podniku při vyjádření opotřebením majetku a na výsledek hospodaření. Majetek a závazky se oceňují k okamžiku pořízení a k okamžiku sestavení účetní závěrky, kdy je možno zohlednit rizika a nejistoty související s určitým typem majetku. Správné metodu oceňování je třeba vybírat v souladu se základním cílem účetnictví, tj. věrně a pravdivě zobrazit informace o finanční pozici a výkonnosti podniku.

1.1. Typy cen v souladu s národní legislativou

Zákon 563/1991 Sb. o účetnictví definuje čtyři základní typy cen:

- a) pořizovací cenu,
- b) reprodukční pořizovací cenu,
- c) vlastní náklady,
- d) reálnou hodnotu.

Pořizovací cena je cenou, za kterou byl majetek pořízen a náklady s jeho pořízením související.

Reprodukční pořizovací cenou je cena, za kterou by byl majetek pořízen v době, kdy se o něm účtuje.

Vlastní náklady jsou přímé náklady vynaložené na výrobu nebo jinou činnost, popřípadě i část nepřímých nákladů, která se vztahuje k výrobě nebo k jiné činnosti, používají se u zásob, hmotného a nehmotného majetku vytvořeného vlastní činností.

Reálná hodnota je buď tržní hodnota nebo ocenění kvalifikovaným odhadem nebo posudkem znalce, není-li tržní hodnota k dispozici nebo tato nedostatečně představuje reálnou hodnotu. Reálnou hodnotou se oceňují cenné papíry, s výjimkou cenných papírů držených do splatnosti, dluhopisů pořízených v primárních emisích neurčených účetní jednotkou k obchodování, cenných papírů představujících účast s rozhodujícím nebo podstatným vlivem a cenných papírů emitovaných účetní jednotkou; deriváty; majetek a závazky v případech, kdy ocenění reálnou hodnotou ukládá zvláštní právní předpis, například při fúzích; pohledávky, které účetní jednotka nabyla a určila k obchodování; závazky vrátit cenné papíry, které účetní jednotka zcizila a do okamžiku ocenění je nezískala zpět.

Při oceňování majetku a závazků se uplatňuje zásada **opatrnosti**. Pokud se při inventarizaci zásob zjistí, že jejich prodejní cena snížená o náklady spojené s prodejem je nižší, než cena použitá pro jejich ocenění v účetnictví, zásoby se ocení v účetnictví a v účetní závěrce touto nižší cenou.

Pokud se při inventarizaci zjistí, že hodnota závazků je vyšší, popřípadě i nižší než jejich výše v účetnictví, uvedou se závazky v účetnictví a v účetní závěrce v tomto zjištěném ocenění. Dočasné snížení hodnoty majetku se vyjadřuje pomocí opravných položek.

Vymezení položek účetní závěrky pro podnikatele je stanoveno vyhláškou 500/2002 Sb., která je prováděcím předpisem zákona 563/1991 Sb. o účetnictví. Majetek a závazky se zobrazují v rozvaze. Základní položky majetku v rozvaze jsou:

- **Dlouhodobý majetek**
  - dlouhodobý nehmotný majetek,
  - dlouhodobý hmotný majetek,
  - dlouhodobý finanční majetek.

- **Oběžná aktiva**

2/25

- zásoby,
- dlouhodobé pohledávky,
- krátkodobé pohledávky,
- krátkodobý finanční majetek.

1.1.1. Ocenění dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku

Součástí ocenění **dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku** a technického zhodnocení s ohledem na povahu pořizovaného majetku a způsob jeho pořízení je cena, za kterou byl majetek pořízen a zejména náklady na:

- a) přípravu a zabezpečení pořizovaného majetku, zejména odměny za poradenské služby a zprostředkování, správní poplatky, platby za poskytnuté záruky a otevření akreditivu, expertízy, patentové rešerše a předprojektové přípravné práce;
- b) úroky, zejména z úvěru, pokud tak účetní jednotka rozhodne;
- c) odvody za dočasné nebo trvalé odnětí zemědělské půdy zemědělské výrobě a poplatky za dočasné nebo trvalé odnětí lesní půdy;
- d) průzkumné, geologické, geodetické a projektové práce včetně variantních řešení a rozpočtu, zařízení staveniště, odstranění porostu a příslušné terénní úpravy, clo, dopravné, montáž a umělecká díla tvořící součást stavby;
- e) licence, patenty a jiná práva využitá při pořizování majetku, nikoliv pro budoucí provoz;
- f) vyřazení stávajících staveb nebo jejich částí v důsledku nové výstavby. Zůstatkové ceny vyřazených staveb nebo jejich částí a náklady na vyřazení tvoří součást nákladů na novou výstavbu;
- g) náhrady za omezení vlastnických práv, náhrady majetkové újmy vlastníkovi nebo nájemci nemovitosti nebo za omezení v obvyklém užívání;
- h) zkoušky před uvedením majetku do stavu způsobilého k užívání.

Součástí ocenění dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku a technického zhodnocení zejména **nejsou**:

- a) opravy a údržba. Opravou se odstraňují účinky částečného fyzického opotřebení nebo poškození za účelem uvedení do předchozího nebo provozuschopného stavu. Uvedením do provozuschopného stavu se rozumí provedení opravy i s použitím jiných než původních materiálů, dílů, součástí nebo technologií, pokud tím nedojde k technickému zhodnocení. Údržbou se rozumí soustavná činnost, kterou se zpomaluje fyzické opotřebení a předchází poruchám a odstraňují se drobnější závady;
- b) náklady nájemce na uvedení najatého majetku do předcházejícího stavu;
- c) kursové rozdíly;
- d) smluvní pokuty a úroky z prodlení, popřípadě jiné sankce ze smluvních vztahů;
- e) nájemné za stavební pozemek, na kterém probíhá výstavba;
- f) náklady na zaškolení pracovníků;
- g) náklady na vybavení pořizovaného dlouhodobého majetku zásobami;
- h) náklady na biologickou rekultivaci;
- i) náklady spojené s přípravou a zabezpečením dlouhodobého majetku vzniklé po uvedení pořizovaného dlouhodobého majetku do užívání.

Příklad – oceňování dlouhodobého hmotného majetku

Obchodní společnost zakoupila dlouhodobý hmotný majetek za 200 tis. Kč, doprava majetku byla v hodnotě 30 tis. Kč, montáž v hodnotě 50 tis. Kč. Obchodní společnost nechala zaškolit zaměstnance, cena školení je 15 tis. Kč.

Do ocenění majetku lze zahrnout hodnotu majetku, dopravu a montáž. Zaškolení 3/25

obsluhy do ocenění majetku nepatří. Výsledná pořizovací cena bude:

$$\text{Pořizovací cena dlouhodobého majetku} = 200 + 30 + 50 = 280 \text{ tis. Kč}$$

Ocenění jednotlivého dlouhodobého nehmotného majetku a odpisovaného dlouhodobého hmotného majetku se zvyšuje o technické zhodnocení, k jehož účtování a odpisování je oprávněna účetní jednotka.

Příklad – technické zhodnocení

Obchodní společnost vlastní majetek v hodnotě 500 tis. Kč, provedla technické zhodnocení majetku v hodnotě 100 tis. Kč, které přispělo ke zvýšení užitné hodnoty majetku.

Výsledná hodnota majetku je 600 tis. Kč, technické zhodnocení navyšuje hodnotu majetku, firma musí upravit odpisy.

Ocenění dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku a technického zhodnocení se sníží o dotaci na pořízení majetku a o dotaci na úhradu úroků zahrnovaných do ocenění majetku.

Příklad – dotace

Obchodní společnost si pořídila dlouhodobý hmotný majetek, pořizovací cena je 800 tis. Kč. Na pořízení majetku získala dotaci v částce 50% z hodnoty majetku.

Výsledná cena majetku uvedená ve výkazech bude 400 tis. Kč, cena se sníží o částku dotace.

Dlouhodobý hmotný majetek pořízený směnnou smlouvou se ocení pořizovací cenou, jsou-li ceny ve smlouvě sjednány, nebo reprodukční pořizovací cenou, nejsou-li ceny ve smlouvě sjednány.

1.1.2. Ocenění finančního majetku

Cenné papíry oceňujeme při pořízení pořizovací cenou, tj. cena pořízení plus vedlejší pořizovací náklady. Součástí pořizovací ceny cenného papíru a podílu jsou též náklady s pořízením související, například poplatky makléřům, poradcům, burzám. Součástí pořizovací ceny nejsou zejména úroky z úvěrů na pořízení cenných papírů a podílů a náklady spojené s držbou cenného papíru a podílu.

Příklad – ocenění majetkových cenných papírů při pořízení

Obchodní společnost pořídila majetkové cenné papíry v hodnotě 300 tis. Kč, poplatky makléřům jsou 5 % z hodnoty cenných papírů.

Hodnota cenných papírů v rozvaze bude 315 tis. Kč, provize v hodnotě 15 tis. Kč (300*0,05) je součástí pořizovací ceny.

Změny reálných hodnot u cenných papírů určených účetní jednotkou k obchodování s cílem dosahovat zisk z cenových rozdílů v krátkodobém horizontu se účtují jako finanční náklad nebo finanční výnos. Změny reálných hodnot ostatních cenných papírů oceňovaných reálnou hodnotou (realizovatelné cenné papíry) se účtují prostřednictvím rozvahových účtů. Změny v ocenění cenných papírů a podílů oceňovaných podílem na vlastním kapitálu (ekvivalenci)4/25

ovládané osoby nebo osoby pod podstatným vlivem se účtují prostřednictvím rozvahových účtů.

Příklad – ocenění majetkových cenných papírů k rozvahovému dni

Obchodní společnost vlastní krátkodobé cenné papíry, pořizovací cena je 250 tis. Kč, reálná hodnota k rozvahovému dni 280 tis. Kč.

Rozdíl z přecenění krátkodobého cenného papíru se zobrazí jako výnos ve výsledku hospodaření.

Výňatek z rozvahy		
Položka	Ke dni pořízení	K rozvahovému dni
Cenné papíry	250 000	280 000
Peníze	-250 000	-250 000
Aktiva celkem	0	30 000
Výsledek hospodaření	0	30 000
Fond z přecenění	0	0
Pasiva celkem	0	30 000

Příklad – ocenění dlouhodobých cenných papírů k rozvahovému dni

Obchodní společnost vlastní realizovatelné cenné papíry, pořizovací cena je 300 tis. Kč, reálná hodnota k rozvahovému dni 350 tis. Kč.

Rozdíl z přecenění dlouhodobého cenného papíru se zobrazí jako rozvahová položka „Fond z přecenění“ ve vlastním kapitálu.

Výňatek z rozvahy		
Položka	Ke dni pořízení	K rozvahovému dni
Cenné papíry	300 000	320 000
Peníze	-300 000	-300 000
Aktiva celkem	0	20 000
Výsledek hospodaření	0	0
Fond z přecenění	0	20 000
Pasiva celkem	0	20 000

Příklad – přecenění cenných papírů ekvivalencí

Obchodní společnost A vlastní 25% akcií společnosti B, pořizovací cena akcií je 500 tis. Kč. K rozvahovému dni je vlastní kapitál společnosti B ve výši 2,6 mil. Kč.

Akcie k rozvahovému dni přeceníme metodu ekvivalence. Akcie představují 25% podíl na vlastním kapitálu společnosti B, tj. $2,6 \text{ mil.} \cdot 0,25 = 650 \text{ tis. Kč}$, rozdíl 150 tis. Kč se zobrazí v rozvaze ve vlastním kapitálu jako „Fond z přecenění“.

Výňatek z rozvahy		
Položka	Ke dni pořízení	K rozvahovému dni
Cenné papíry	500 000	650 000
Peníze	-500 000	-500 000
Aktiva celkem	0	150 000
Výsledek hospodaření	0	0
Fond z přecenění	0	150 000
Pasiva celkem	0	150 000

1.1.3. Ocenění zásob

Zásoby se při pořízení od dodavatelů oceňují v pořizovacích cenách, zásoby vlastní výroby vlastními náklady.

Součástí pořizovací ceny zásob jsou též náklady související s jejich pořízením, zejména přepravné vyúčtované dodavatelem nebo provedené účetní jednotkou, provize, clo a pojistné. Součástí pořizovací ceny zásob nejsou zejména úroky z úvěrů a půjček poskytnutých na jejich pořízení, kursové rozdíly, smluvní pokuty a úroky z prodlení a jiné sankce ze smluvních vztahů. Náklady na úpravy skladovaného materiálu nebo zboží se považují za náklady související s pořízením zásob a zvyšují ocenění zásob. Vlastními náklady se rozumí buď skutečná výše nákladů, nebo výše nákladů podle způsobu kalkulace výroby stanoveného účetní jednotkou.

Příklad – ocenění zásob při pořízení od dodavatele

Obchodní společnost nakoupila zásoby zboží v hodnotě 150 tis. Kč, doprava zásob byla v hodnotě 5 tis. Kč.

Zásoby se ocení pořizovací cenou, tj. cena zboží + doprava: $150+5=155$ tis. Kč.

Příklad – ocenění zásob vlastní výroby

Obchodní společnost se zabývá výrobou výrobků. V běžném období vyrobila 10000 kusů výrobků, spotřeba materiálu je 150 Kč na jeden výrobek, mzdové náklady 300 Kč na jeden výrobek, spotřeba energie 80 Kč na jeden výrobek.

Hodnota jednoho výrobku se rovná vynaloženým nákladům, $150 + 300 + 80 = 530$.

Hodnota výrobků v běžném období = $530 * 10\ 000 = 5\ 300\ 000$ Kč.

V případech snížení ocenění zásob v účetnictví prokazaného na základě inventarizace majetku se vytvářejí opravné položky. Vytvářejí se pouze v případech, kdy snížení ocenění není trvalého charakteru. Při inventarizaci se posuzuje výše a odůvodněnost vytvořených opravných položek.

Příklad – dočasné snížení hodnoty zásob.

Obchodní společnost se zabývá nákupem a prodejem zboží. K rozvahovému dni hodnota jednoho druhu zboží dočasně poklesla o 15 %. Pořizovací cena zboží byla 400 tis. Kč.

Dočasné snížení hodnoty zásob se vyjádří opravnou položkou, $400 * 0,15 = 60$.

Hodnota zboží je k rozvahovému dni 340 tis. Kč. Opravná položka se zobrazuje jako náklad ve výsledku hospodaření.

Výňatek z rozvahy		
Položka	Ke dni pořízení	K rozvahovému dni
Zásoby	400 000	340 000
Peníze	-400 000	-400 000
Aktiva celkem	0	-60 000
Výsledek hospodaření	0	-60 000
Pasiva celkem	0	-60 000

V následujícím období se cena zásob zvýšila na původní hodnotu. Opravná položka vyjadřuje dočasné snížení hodnoty zásob, v případě změny hodnoty se zruší na vrub nákladů, hodnota zásob se navýší na původní částku.

Výňatek z rozvahy		
Položka	K rozvahovému dni	K následujícímu rozvahovému dni
Zásoby	340 000	400 000
Peníze	-400 000	-400 000
Aktiva celkem	-60 000	0
Výsledek hospodaření	-60 000	0*
Pasiva celkem	-60 000	0

*Doplňující údaje: Výsledek hospodaření = 0 = -60 (tvorba opravné položky) + 60 (rušení opravné položky v následujícím období)

1.1.4. Ocenění pohledávek

Pohledávky se při vzniku oceňují nominální hodnotou, při postoupení nebo nákupu pořizovací cenou.

Příklad – ocenění pohledávky při vzniku

Obchodní společnost vystavila fakturu na prodané zboží v hodnotě 200 tis. Kč, je plátce DPH, sazba daně je 21 %.

Pohledávka se při vzniku ocení nominální hodnotou + DPH, tj. hodnota pohledávky + DPH 21%:
 $200 + 42 = 242 \text{ tis. Kč.}$

Součástí pořizovací ceny pohledávek při odkupu jsou náklady s pořízením související, například náklady na znalecké ocenění nakupovaných pohledávek, odměny právníkům a provize.

Příklad – pořizovací cena pohledávky

Účetní jednotka odkoupila pohledávky v hodnotě 800 tis. Kč, za služby spojené s odkupem zaplatila 2% z kupní ceny pohledávek.

Pořizovací cena pohledávek: $800 + 16 = 816 \text{ tis. Kč.}$

K rozvahovému dni je možné zohlednit dočasné snížení hodnoty pohledávek formou opravné položky. Opravné položky se vytvářejí pouze k účtům majetku v případech snížení ocenění majetku v účetnictví prokázaném na základě inventarizace majetku. Tyto opravné položky se vytvářejí jen v případech, kdy snížení ocenění majetku v účetnictví není trvalého charakteru nebo není snížení ocenění vyjádřeno jiným způsobem, například reálnou hodnotou. Při inventarizaci se posuzuje výše a odůvodněnost vytvořených opravných položek.

Trvalé snížení hodnoty nedobytných pohledávek se zobrazí formou odpisu pohledávky.

Příklad – opravná položka k pohledávkám

Počáteční stav pohledávky je 500 tis. Kč, s pohledávkou byl uznán související výnos. K rozvahovému dni vzhledem k prodlužení splatnosti byla vytvořena opravná položka ve výši 50 %. Po provedení inventarizace v následujícím účetním období byla účetní opravná položka přehodnocena a snížena na 20% hodnoty pohledávky.

Výňatek z rozvahy		
Položka	K rozvahovému dni	K následujícímu rozvahovému dni
Pohledávky	250 000	400 000

7/25

Aktiva celkem	250 000	400 000
Výsledek hospodaření	250 000*	400 000**
Pasiva celkem	250 000	400 000

Zdroj: Vlastní výpočet

*Součástí výsledku hospodaření jsou tržby v hodnotě 500 tis. Kč, které vznikly souvztažně se zaúčtováním pohledávky a opravná položka v hodnotě 250 tis. Kč, která vyjadřuje opotřebení majetku: $500 - 250 = 250$ tis. Kč.

**Součástí výsledku hospodaření je výsledek minulého období v hodnotě 250 000 Kč a hodnota zrušené pohledávky ve výši 150 000 Kč: $250 + 150$ (rozdíl mezi původní a přehodnocenou opravnou položkou) = 400 tis. Kč

Příklad – odpis pohledávek

Počáteční stav pohledávky je 350 tis. Kč. Na dlužníka byl prohlášen konkurz a věřitel přihlásil pohledávku ve stanovené lhůtě. Po skončení konkurzu bylo věřiteli uhrazeno 50 % pohledávky.

Pohledávka byla uhrazena z 50 %, 175 tis. Kč, 50 % z hodnoty pohledávky se odepíše do nákladů.

Výňatek z rozvahy			
Položka	K datu vzniku pohledávky	K datu uhrazení pohledávky	K datu odpisu pohledávky
Pohledávky	350 000	175 000	0
Peníze		175 000	175 000
Aktiva celkem	350 000	350 000	175 000
Výsledek hospodaření	350 000	350 000	175 000*
Pasiva celkem		350 000	175 000

* Výsledek hospodaření se sníží o 175 tis. Kč, o odpis pohledávky

1.1.5. Účetní operace s potencionálním vlivem na oceňování

Východiskem zobrazení ocenění je pořízení majetku (dlouhodobého hmotného, dlouhodobého nehmotného, dlouhodobého finančního, zásob, krátkodobého finančního majetku). V těchto případech se majetek oceňuje při pořízení od dodavatelů pořizovací cenou, při vlastní výrobě vlastními náklady. Změny v ocenění vznikají v souvislosti s opotřebením dlouhodobého majetku, dočasným snížením hodnoty majetku (dlouhodobého i oběžného) formou opravných položek nebo přeceněním finančního majetku na reálnou hodnotu, viz. tabulka 1.

Tabulka 1. Přehled účetních operací v souvislosti s oceňováním majetku.

Název operace	Aktiva +/-	Vlastní kapitál		Závazky
		Fond z přecenění	Výsledek hospodaření	
Cena pořízení dlouhodobého hmotného, nehmotného a finančního majetku, nakoupeného od dodavatelů	+			+
Vedlejší pořizovací náklady související s pořízením dlouhodobého majetku	+			+
Cena pořízení oběžného majetku (zásoby, krátkodobý finanční majetek), nakoupeného od dodavatelů	+			+
Vedlejší pořizovací náklady související s pořízením krátkodobého majetku	+			+
Cena pořízení krátkodobého majetku, uhrazeného v hotovosti	+/-			
Odpisy dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku	-		-	
Dočasné snížení hodnoty dlouhodobého i oběžného majetku	-		-	
Přecenění dlouhodobého finančního majetku na reálnou hodnotu	+/-	+/-		
Přecenění krátkodobého finančního majetku na reálnou hodnotu	+/-		+/-	

Zdroj: vlastní zpracování

1.2. Oceňování v mezinárodní úpravě účetnictví

Rozdíly v oceňování majetku a závazků mezi jednotlivými účetními systémy vyplývají z různých způsobů uznávání a oceňování jednotlivých položek účetní závěrky. Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (International Financial Reporting Standards, dále IFRS) používají při oceňování majetku a závazků:

- historickou cenu,
- běžnou cenu,
- současnou hodnotu,
- realizovatelnou cenu,
- reálnou hodnotu,

Nejčastějším způsobem oceňování jsou v české legislativě i IFRS historické náklady (pořizovací cena, vlastní náklady). Ostatní způsoby oceňování se používají v návaznosti na různé situace při účetním zobrazení majetku a závazků. Porovnání jednotlivých typů cen zobrazuje tabulka 2.

Tabulka 2. Porovnání oceňování v národní legislativě a IFRS

Typ ceny	České účetní předpisy	IFRS
Historická cena (pořizovací cena, vlastní náklady)	Hmotný majetek a zásoby pořízené od dodavatelů pořizovacími cenami, hmotný majetek a zásoby vytvořené vlastní činností vlastními náklady, peněžní prostředky a ceniny jmenovitými hodnotami, podíly, cenné papíry a deriváty pořizovacími cenami, pohledávky při vzniku jmenovitou hodnotou, při nabytí za úplatu nebo vkladem pořizovací hodnotou, závazky při vzniku jmenovitou hodnotou, při převzetí pořizovací cenou. Nehmotný majetek pořizovacími cenami a vlastními náklady.	Aktiva a závazky oceňujeme v historických cenách. Aktiva na úrovni peněz nebo peněžních ekvivalentů nebo v přiměřené hodnotě, kterou by bylo potřeba vynaložit na jejich získání v době jejich pořízení. Závazky oceňujeme na úrovni příjmů, které by bylo možno získat směnou při postoupení závazků nebo na úrovni peněz, kterou bude třeba vynaložit na úhradu závazků z běžného podnikání.
Reprodukční pořizovací cena/běžná cena	Majetek v případě bezúplatného nabytí reprodukční pořizovací cenou. Reprodukční pořizovací cenou se oceňuje majetek vytvořený vlastní činností v případě, že náklady na jeho vytvoření nelze zjistit, nebo že jsou vyšší než reprodukční pořizovací cena	V běžných cenách oceňujeme aktiva na úrovni peněz nebo ekvivalentů, které by bylo nutno zaplatit, jestliže by se stejné nebo obdobné aktivum pořizovalo v současné době a závazky oceňujeme v nediskontované částce peněz nabytých k zaplacení v současné době.

Typ ceny	České účetní předpisy	IFRS
Reálná hodnota	Na reálnou hodnotu se přeceňují pouze cenné papíry (s výjimkami), deriváty, majetek a závazky zanikající společnosti v závěrečné rozvaze v případě přeměn společností (mimo změny právní formy). Změny reálné hodnoty (mimo burzovní nástroje) se účtují do vlastního kapitálu.	Na reálnou hodnotu se přeceňují finanční deriváty, převážná část cenných papírů a vybraná zemědělská aktiva. Rozdíly z přecenění se účtují do výsledovky. Přeceňují se rovněž majetek a závazky nabyté při akvizici jiného podniku. Dlouhodobý majetek a investice do nemovitostí mohou být též přeceněny na reálnou hodnotu (při splnění určitých podmínek). Změny z přecenění se zobrazí ve vlastním kapitálu.
Současná hodnota	Nepoužívá se	Současná hodnota se používá v případě, kdy je úhrada odložena oproti běžným podmínkám. Aktiva se oceňují v současné diskontované hodnotě budoucích čistých přítoků peněz, které se očekávají, že je položka bude vytvářet v podnikání. Závazky se oceňují v současné diskontované hodnotě budoucích čistých odtoků peněz, které se očekávají, že budou nutné k vypořádání závazků v běžném podnikání.
Snížení hodnoty dlouhodobého majetku	Existují obecné požadavky k zohlednění případného snížení hodnoty. Rozlišuje se trvalé nebo dočasné snížení hodnoty. Trvalé snížení hodnoty je vykazováno odpisem, pro dočasné snížení hodnoty jsou tvořeny opravné položky.	V případě snížení hodnoty se musí snížit zůstatková hodnota dlouhodobého majetku na tzv. „čistou prodejní cenu“ nebo na „hodnotu z používání“, která je vypočtena metodou diskontovaných peněžních toků. Je přesně popsán postup stanovení snížení hodnoty.
Oceňování zásob	Vykázat v pořizovací ceně, vlastních nákladech příp. nebo v reprodukční pořizovací ceně je-li nižší, uplatňovat tzv. metodu FIFO, nebo metodu váženého aritmetického průměru.	Vykázat v nákladech pořízení, vlastních nákladech příp. nebo v čisté realizované hodnotě, je-li nižší; uplatňovat tzv. metodu FIFO, nebo metodu váženého aritmetického průměru.

Zdroj: Vlastní zpracování

1.2.1. Historické náklady

Základním konceptem oceňování v účetnictví jsou v současné době historické ceny. Majetkové položky jsou oceněny v nákladech, které byly vynaloženy na jejich pořízení. Mezi historické náklady se řadí pořizovací ceny používané při nákupu majetku a vlastní náklady při výrobě.

Výhodou historických cen je jejich dostatečná průkaznost, zjistitelnost a ověřitelnost vycházející z účetních dokladů. Historické ceny jsou v minimální míře ovlivněny odhady. Nevýhodou je, že tento způsob oceňování je založen na konceptu stálé kupní síly a neodráží vývoj cen majetku na trhu, rozvaha bývá většinou podhodnocena.

U oběžného majetku, který se spotřebuje do jednoho roku, není vliv měnících se cen v běžném období příliš významný. U dlouhodobého majetku, u kterého se předpokládá, že bude účetní jednotce poskytovat přínos v delším časovém období, je tento vliv patrnější. Pořizovací cena dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku se zúčtuje do nákladů ve více obdobích v podobě odpisů, které vyjadřují opotřebení dlouhodobého majetku. Opotřebení má správně zobrazovat postupné snižování hodnoty majetku, stanovuje se na základě doby použitelnosti nebo ve vztahu k plánovaným výkonům. Postup stanovení doby použitelnosti je subjektivní a do jisté míry záleží na odhadech, které mohou být zdrojem nepřesností u hodnoty odpisů. Odpisy jsou zároveň významným zdrojem interního financování firmy a v případě rychlého růstu cen nestačí ani na prostou reprodukci majetku.

Z důvodu dosažení věrného a pravdivého zobrazení se oceňování v historických cenách se obvykle kombinuje s dalšími typy cen. Například zásoby se oceňují na nižší z úrovně pořizovací ceny a čisté realizovatelné hodnoty¹, dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek se testuje na snížení hodnoty aktiv a oceňuje se zpětně ziskatelné částce², obchodovatelné cenné papíry se přeceňují na reálnou hodnotu (fair value), dlouhodobé pohledávky nebo závazky se oceňují v současné hodnotě.

1.2.2. Běžná cena

Běžná cena se používá při pořízení majetku darováním, dědictvím nebo vkladem podnikatele či společníka do podnikání. Také se používá v případě, že účetní jednotka použije pojetí fyzického kapitálu³ v souladu s Koncepčním rámcem IFRS. Koncepční rámec nepopisuje podrobněji postup stanovení běžné ceny.

Při stanovení běžné ceny se majetek a služby⁴ oceňují obvyklou cenou, což je cena, která by byla dosažena při prodeji stejného, popřípadě obdobného majetku nebo při poskytování stejné nebo obdobné služby v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni ocenění. Přitom se zvažují všechny okolnosti, které mají na cenu vliv, avšak do její výše se nepřemítají vlivy

¹ Čistá realizovatelná hodnota (čistá prodejní cena) je prodejní cena aktiva snížená o náklady spojené s prodejem.

² Zpětně ziskatelná částka aktiva je vyšší z prodejní ceny snížené o náklady související s prodejem a hodnoty z užívání. Hodnota z užívání je současná hodnota budoucích peněžních toků, které se očekávají, že budou získány z aktiva.

³ Volba pojetí kapitálu stanovuje cíl, který má být dosažen při vyjádření zisku. Pokud je hlavním zájmem uživatelů produkční kapacita účetní jednotky, je vhodné použití fyzické pojetí kapitálu. Podle fyzického pojetí kapitálu, jakým je například výrobní schopnost, je kapitál považován za produktivní kapacitu účetní jednotky, kterou lze vyjádřit například v jednotkách výroby za den.

⁴ Službou je poskytování činností nebo hmotně zachytitelných výsledků činností.

mimořádných okolností trhu⁵, osobních poměrů⁶ prodávajícího nebo kupujícího ani vliv zvláštní obliby⁷.

Dalšími způsoby oceňování jsou:

- nákladový způsob, který vychází z nákladů, které by bylo nutno vynaložit na pořízení předmětu ocenění v místě ocenění a podle jeho stavu ke dni ocenění;
- výnosový způsob, který vychází z výnosu z předmětu ocenění skutečně dosahovaného nebo z výnosu, který lze z předmětu ocenění za daných podmínek obvykle získat, a z kapitalizace tohoto výnosu (úrokové míry);
- porovnávací způsob, který vychází z porovnání předmětu ocenění se stejným nebo obdobným předmětem a cenou sjednanou při jeho prodeji; je jím též ocenění věci odvozením z ceny jiné funkčně související věci;
- oceňování podle jmenovité hodnoty, které vychází z částky, na kterou předmět ocenění zní nebo která je jinak zřejmá;
- oceňování podle účetní hodnoty, které vychází ze způsobů oceňování stanovených na základě předpisů o účetnictví;
- oceňování podle kurzové hodnoty, které vychází z ceny předmětu ocenění zaznamenané ve stanoveném období na trhu;
- oceňování sjednanou cenou, kterou je cena předmětu ocenění sjednaná při jeho prodeji, popřípadě cena odvozená ze sjednaných cen.

1.2.3. Realizovatelná hodnota

Položky účetní závěrky se obvykle oceňují realizovatelnou hodnotou v případě, kdy původní pořizovací cena věrně nezobrazuje jejich hodnotu. Snížení ocenění je důsledek aplikace zásady opatrnosti⁸ Příkladem jsou:

- krátkodobé pohledávky po lhůtě splatnosti,
- neprodejné či jinak znehodnocené zásoby,
- dlouhodobý majetek – testování na snížení hodnoty aktiv.

Po odečtení přímých nákladů spojených s prodejem získáme „čistou“ realizovatelnou hodnotu.

Náklady na pořízení zásob se vždy nepodaří reprodukovat, pokud jsou zásoby poškozené, zcela nebo částečně zastaralé, nebo pokud poklesly jejich prodejní ceny. Obdobný případ nastává, pokud se zvýšily odhadované náklady na dokončení nebo na uskutečnění prodeje. Snižování hodnoty zásob pod úroveň nákladů na pořízení je v souladu se skutečností, že aktiva by neměla být oceněna ve vyšší hodnotě, než je očekávaný efekt z jejich užívání nebo prodeje.

Výše čisté realizovatelné hodnoty se stanovuje odhadem, na bázi individuálního přecenění. Odhady by měly být stanoveny na základě co nejspolehlivějších informací, které jsou v době stanovení odhadu k dispozici. Měly by brát v úvahu výkyvy cen nebo nákladů a současně i účel, pro který je zásoba držena. Pokud přestanou působit okolnosti, které přispěly ke snížení

⁵ Mimořádnými okolnostmi trhu se rozumí například stav tísně prodávajícího nebo kupujícího, důsledky přírodních či jiných kalamit.

⁶ Osobními poměry se rozumí vztahy majetkové, rodinné nebo jiné vztahy mezi kupujícím a prodávajícím.

⁷ Zvláštní oblibou se rozumí zvláštní hodnota přiřádaná majetku nebo službě vyplývající z osobního vztahu k nim.

⁸ Zásada opatrnosti vychází z nejistoty při sestavování účetních výkazů, která je spojena s neschopností přesně odhadnout vývoj některých položek, jako je inkasovatelnost pohledávek, doba použitelnosti pozemků, budov a zařízení, prodejnost zásob a podobně. Opatrnost je určitý stupeň obezřetnosti při rozhodnutích, která je třeba činit v nejistých podmínkách a to tak, aby aktiva a výnosy (revenue) nebyly nadhodnoceny a náklady (expenses) a závazky nebyly podhodnoceny.

hodnoty zásob, přecenění se zruší. Hodnota zásob po zrušení přecenění nesmí být vyšší než původní pořizovací cena.

Příklad – oceňování zásob

Obchodní společnost prodala méně zboží, než původně očekávala. Na skladě jí k rozvahovému dni neplánovaně zůstalo 1000 kusů v pořizovací ceně 5000 Kč za kus. Aby zboží prodala, v následujícím účetním období bude muset poskytnout 40% slevu. Náklady spojené s prodejem jsou 800 Kč za kus. Firma by měla přecenit zásoby na čistou realizovatelnou hodnotu a tuto částku vykázat k rozvahovému dni.

Původní pořizovací cena	=	5 000 * 1 000 kusů = 5 000 000 Kč
Prodejní cena po slevě	=	(5000 * 0,6) = 3 000 * 1 000 kusů = 3 000 000 Kč.
Čistá prodejní cena ⁹	=	3 000 000 – (1 000 * 800) = 2 200 000 Kč.

Zásoby se k rozvahovému dni zobrazí ve výkazu o finanční pozici v čisté prodejní ceně v hodnotě 2 200 000 Kč, rozdíl mezi původní pořizovací cenou a čistou prodejní cenou 2 800 000 (= 5 000 000 – 2 200 000) bude uznán jako náklad ve výsledku hospodaření.

V případě dlouhodobého majetku musí být aktiva vedena v takové hodnotě, která bude získána zpět prostřednictvím užívání nebo prodejem. Účetní jednotka ke každému rozvahovému dni stanoví, zda existují náznaky¹⁰, že aktivum může mít sníženou hodnotu. V případě potvrzení náznaků stanoví účetní jednotka zpětně získatelnou částku a porovná ji s účetní hodnotou. Pokud je účetní hodnota vyšší než zpětně získatelná částka, hodnota aktiva se sníží na zpětně získatelnou částku.

Zpětně získatelná částka aktiva je vyšší z čisté prodejní ceny aktiva a jeho hodnoty z užívání. Čistá prodejní cena se stanoví jako prodejní cena snížená o náklady spojené s prodejem. Hodnota z užívání je současná hodnota budoucích peněžních toků, které se očekávají, že budou získány z aktiva. Není vždycky nutné stanovit hodnotu z užívání i čistou prodejní cenu. Pokud jedna z nich převyšuje účetní hodnotu aktiva, aktivum nemá sníženou hodnotu.

Příklad – snížení hodnoty aktiv

Podnik AX je významným dovozcem a distributorem rýže. Účetní hodnota aktiv je 260. V tisku proběhla zpráva, že zakoupil a distribuoval do obchodní sítě zásilku geneticky upravené rýže, přesto, že národní legislativa dané země to nepovoluje. Podniku okamžitě poklesly tržby. Hodnota z užívání, ve které jsou zohledněny důsledky situace, byla stanovena na 250, podnik dostal nabídku na odkoupení závodu za 230. Související poplatky spojené s prodejem ve výši 20 hradí prodávající.

Pokles tržeb je náznakem pro stanovení zpětně získatelné částky.

Hodnota z užívání je 250;

Čistá prodejní cena = 230 – 20 = 210 (částka, kterou lze získat z prodeje aktiva minus náklady pozbytí).

⁹ Prodejní cena snížená o náklady spojené s prodejem.

¹⁰ Například tržní hodnota aktiva se během období snížila víc, než se předpokládá v průběhu plynutí času nebo běžným užíváním; během období nastaly významné změny s negativním dopadem na účetní jednotku v technologickém, tržním nebo legislativním prostředí; významně se změnila tržní úrokové sazby, které by mohly ovlivnit výpočet hodnoty z užívání aktiva; došlo ke změnám, které způsobily nečinnost aktiva; jsou k dispozici údaje z interního výkaznictví, že přínosy z aktiva významně poklesly apod.

Zpětně získatelná částka je vyšší z čisté prodejní ceny a hodnoty z užívání, tj. 250. Účetní hodnota podniku je 260, je třeba snížit hodnotu aktiv na zpětně získatelnou částku 250. Rozdíl ve výši 10 bude uznán jako náklad ve výsledku hospodaření. Po snížení hodnoty aktiv je třeba přepočítat a upravit odpisy.

Čistá prodejní cena aktiva je nejlépe prokázána cenou v závazné smlouvě o prodeji upravenou o náklady, které jsou přímo přiřaditelné k pozbytí aktiva. Pokud neexistuje žádná smlouva o prodeji, ale aktivum je obchodováno na aktivním trhu, je čistou prodejní cenou tržní cena snížená o náklady spojené s pozbytím aktiva. V ostatních případech je čistá prodejní cena stanovena na základě nejlépe dostupných informací za daných okolností.

Hodnota z užívání aktiva je současná hodnota odhadovaných budoucích peněžních toků, u kterých se očekává, že vzniknou ze stálého užívání aktiva a z jeho pozbytí na konci jeho doby použitelnosti. Odhady budoucích peněžních toků zahrnují předpokládané peněžní přítoky z užívání aktiva, předpokládané peněžní odtoky, nutné pro vytváření peněžních přítoků aktiva, čisté peněžní toky z pozbytí aktiva na konci jeho použitelnosti a podobně. Odhady budoucích peněžních toků by neměly zahrnovat budoucí výdaje, které zlepší výkonnost aktiva nad jejich původně stanovenou úroveň, peněžní odtoky či přítoky z financování, příjmy či úhrady daně ze zisku a podobně.

Sazba použitá pro diskontování (diskontní sazba) by měla být sazbou před daní ze zisku, která vyjadřuje běžné tržní předpoklady časové hodnoty peněz a specifických rizik daného aktiva. Sazba může být například odhadována ze sazby vyplývající z běžných tržních transakcí pro podobná aktiva.

Určení současné hodnoty peněžních toků je možno provést dvěma způsoby.

Tradiční přístup – kdy se používá jeden typ peněžních toků a jedna diskontní sazba. Veškeré nejistoty, které mohou ovlivnit budoucí peněžní toky, jsou zohledněny buď do diskontní sazby, nebo do výše peněžních toků.

Příklad – stanovení současné hodnoty peněžních toků – tradiční přístup

Účetní jednotka předpokládá čistý příjem v 1 roce 3000, v 2 roce 3 200 a ve 3 roce 3 400. Úroková míra pro všechny tři roky je 10 %.

Rok	Čistý peněžní tok	Současná hodnota
1.	3 000	2727
2.	3 200	2 645
3.	3 400	2 254
Celkem	x	7 626

Přístup očekávaného peněžního toku – při výpočtu se uvažují různé možnosti peněžních toků a přiřazuje se jim určitá pravděpodobnost.

Příklad – stanovení současné hodnoty peněžních toků – přístup očekávaného peněžního toku

Účetní jednotka předpokládá čistý příjem v 1 roce 3000 s 90 % pravděpodobností, v 2 roce 3 200 s 80 % pravděpodobností a ve 3 roce 3 400 se 70% pravděpodobností. Úroková míra pro všechny tři roky je 8,5 %.

Rok	Čistý peněžní tok	Současná hodnota	Pravděpodobnost	Očekávaný peněžní tok
1.	3 000	2 765	90%	2 488
2.	3 200	2 718	80%	2 174

Rok	Čistý peněžní tok	Současná hodnota	Pravděpodobnost	Očekávaný peněžní tok
3.	3 400	2 662	70%	1 863
Celkem	x	x		6 525

Zrušení ztráty ze snížení hodnot opět navýší cenu aktiva. Podnik k datu účetní závěrky zjišťuje, zda existuje náznak, že ztráta ze snížení hodnoty uznaná v předešlých letech již není oprávněna nebo může být snížena¹¹. Zrušení ztráty ze snížení aktiva je uznáno jako výnos ve výsledku hospodaření, případně změna fondu z přecenění, pokud bylo aktivum přeceněno na reálnou hodnotu.

Zvýšení účetní hodnoty aktiva způsobené zrušením ztráty ze snížení hodnoty nesmí převyšovat účetní hodnotu.

1.2.4. Současná hodnota

Oceňování současnou hodnotou odráží vliv časové hodnoty peněz, která zohledňuje vliv mezi penězi a časem. Obecně platí, že hodnota současných peněz je vyšší než hodnota peněz budoucích.

Oceňování aktiv a závazků současnou hodnotou v účetnictví se používá v International Financial Reporting Standards. Současná hodnota je uváděna jako jedna z oceňovacíchází v Koncepčním rámci.

Současná hodnota jednorázové částky se používá při výpočtu současné hodnoty částky, u níž známe hodnotu v budoucnu. Budoucí hodnota se diskontuje pomocí tzv. odúročitele, který převádí budoucí hodnotu na současnou při určitém počtu časových období a stanovené úrokové míře (při složeném úročení). Nejčastěji používaným výpočtem v účetnictví je:

$$\begin{aligned} \text{Výpočet současné hodnoty:} & \quad \text{Současná hodnota} = \text{budoucí hodnota} * \text{odúročitel} \\ \text{Výpočet odúročitele:} & \quad \frac{1}{(1+i)^n} \\ i - \text{úroková míra} & \\ n - \text{časové období} & \end{aligned}$$

Příklad - výpočet současné hodnoty

Současná hodnota částky 600 000 splatné za 3 roky při úrokové míře 5%:
 Současná hodnota = $600\,000 / (1+0,05)^3 = 518\,303$

Současná hodnota budoucích plateb (pravidelné platby nebo příjmy) se vypočítá podle vzorce:

$$\sum_{i=1}^m \frac{P}{(1+i)^n}$$

P – jednotlivé splátky
 i – úroková míra
 n – počet diskontovaných splátek
 m – počet období

¹¹ Ke zrušení ztráty ze snížení hodnoty aktiva patří informace o tom, že tržní hodnota aktiva během období významně vzrostla, nastaly významné změny s příznivým dopadem na podnik v technologickém, tržním nebo legislativním prostředí podniku, poklesly tržní úrokové sazby, které mohou mít vliv na diskontní sazbu, nastaly příznivé změny týkající se rozsahu či způsobu využívání aktiva a podobně.

Příklad – výpočet současné hodnoty splátek

Současná hodnota tří splátek v hodnotě 200 000, splatných vždy k 31.12. běžného roku, při úrokové míře 5 %.

$$\text{Současná hodnota} = 200\,000/(1+0,05)^1 + 200\,000/(1+0,05)^2 + 200\,000/(1+0,05)^3 = 492\,819$$

V IFRS se současnou hodnotou oceňují dlouhodobá aktiva a závazky, v souladu se standardy IAS 16 Pozemky, budovy, zařízení, IAS 17 Leasingy, IAS 18 Výnosy, IAS 37 Rezervy a další. Přehled použití současné hodnoty ve vybraných oblastech, uvádí tabulka 3.

Tabulka 3. Oceňování majetku a závazků současnou hodnotou

Položka	Standard	Použití současné hodnoty.
Výnosy	IAS 18	Pokud je příjem peněz či peněžních ekvivalentů odložen, reálná hodnota úhrady může být nižší než nominální obnos přijatých či nebo nárokovaných peněz. V tomto případě je reálná hodnota úhrady určena diskontováním všech budoucích příjmů při užití implicitní úrokové sazby. Tato sazba se stanoví buď jako převažující sazba pro podobný nástroj u výstavce a obdobným hodnocením úvěrového rizika, nebo jako úroková sazba, kterou je možno nominální částku diskontovat na běžnou prodejní cenu zboží nebo služeb za hotové. Rozdíl mezi reálnou hodnotou a nominální částkou úhrady je třeba posuzovat jako úrokový výnos v souladu s IAS 39 – Finanční nástroje: účtování a oceňování.
Rezervy	IAS 37	Pokud je efekt časové hodnoty významný, je částkou rezervy současná hodnota výdajů, které budou nezbytné pro vypořádání závazku. Diskontní sazba má být před zdaněním a má odrážet současné tržní stanovení časové hodnoty peněz a specifická rizika závazku.
Leasingy	IAS 17	Na počátku doby leasingu musí nájemce vykázat ve své rozvaze finanční leasing jako majetek a závazky v částkách rovnající se reálné hodnotě najatého majetku, nebo pokud je nižší, v současné hodnotě minimálních leasingových plateb. Diskontní sazbou je implicitní úroková sazba, pokud je možné ji určit, nebo přírůstková výpůjční míra nájemce. Pronajímatelé vykazují aktiva držená v rámci finančního leasingu v rozvahách jako pohledávky v částce rovnající se čisté finanční investici do leasingu (součet minimálních leasingových plateb diskontovaný implicitní úrokovou sazbou v leasingu).
Dlouhodobá aktiva	IAS 16	Jestliže je platba za položku pozemků, budov a zařízení odložena na dobu pozdější, než jsou obvyklé fakturační podmínky, je třeba cenu diskontovat.
Dlouhodobá aktiva	IAS 36	Při testování aktiva na snížení hodnoty se používá tzv. hodnota z užívání, která je diskontovaným odhadem budoucích peněžních toků získaných z aktiva. Diskontní sazba musí být sazba před zdaněním, která vyjadřuje běžné tržní zhodnocení časové hodnoty peněz a rizik, specifických pro dané aktivum.

Zdroj: vlastní zpracování

Příklad – půjčky a pohledávky

Obchodní společnost poskytla v roce 200_x svému obchodnímu partnerovi dvouletou^{17/25} půjčku s 6% úrokovou sazbou ve výši 334 539, platby jsou pololetní, vždy k 30.6. a 31.12,

hodnota splátek 90 000.

Propočet splátek:

Datum	Úroková sazba	Peněžní tok	Úrok	Snížení pohledávky	Pohledávka
1.1.200 _x					334 539
30.6.200 _x	3%	90 000	10 036	79 964	254 575
31.12.200 _x	3%	90 000	7 637	82 363	172 212
30.6.200 _{x+1}	3%	90 000	5 166	84 834	87 378
31.12.200 _{x+1}	3%	90 000	2 622	87 378	0
Celkem		360 000	25 461	x	x

Doplňující informace:

Úroková míra se rozdělí na dvě období, na každé pololetí, 6%/2=3%

Úrok se vypočítá z počátečního stavu pohledávky, splátka se rozdělí na snížení pohledávky a úrok.

Výňatek z výkazu o finanční pozici			
Položka	1.1.200 _x	31.12.200 _x	31.12.200 _{x+1}
Pohledávka	334 539	172 212	0
Peníze	-334 539	-154 539	25 461
Aktiva celkem	0	17 673	25 461
Nerozdělené zisky	0	17 673	25 461
Závazky a vlastní kapitál celkem	0	17 673	25 461

Doplňující informace:

Hodnota peněz k 31.12.200_x = - 334 539 (hodnota k 1.1.200_x, úbytek peněz v důsledku poskytnutí půjčky) + 180 000 (splátky v roce 200_x) = -154 539

Hodnota peněz k 31.12.200_{x+1} = -154 539 (stav k 31.12.200_x), + 180 000 (splátky v roce 200_{x+1}) = 25 461

Příklad - dluhopisy držené do splatnosti

Obchodní společnost k 1.1.200_x nakoupila 10 % dvouleté dluhopisy, s nominální hodnotou 2 000, za 2 072. Efektivní úroková míra je 8 %. Úroky jsou splatné vždy k 31.12. běžného roku. Obchodní společnost má v úmyslu držet dluhopisy do splatnosti.

Jedná se o investice držené do splatnosti. Jsou to finanční aktiva s pevnými platbami a pevnou splatností, u kterých má podnik úmysl a schopnost držet do splatnosti. Jsou oceňovány v zůstatkové hodnotě s použitím metody efektivní úrokové míry.

Pokud je nominální hodnota nižší než pořizovací cena, rozdíl se zobrazí jako „Prémie“, pokud je vyšší, rozdíl se zobrazí jako „Diskont“. Prémie nebo diskont se odepisují v částce rovnající se rozdílu mezi peněžním tokem vzniklým z úroku a jeho skutečnou hodnotou. V příkladu je pořizovací cena vyšší než nominální hodnota, vzniká prémie v hodnotě 72.

Peněžní tok – úrok z dluhopisů je 200 (10 % z nominální hodnoty 2 000).

Skutečná hodnota úroku podle efektivní úrokové sazby je v prvním roce 166 (8 % z pořizovací ceny 2 072).

Účetní hodnota dluhopisu k rozvahovému dni roku 200_x je 2072 – 34 (odpis prémie) = 2 038.

Skutečná hodnota úroku k rozvahovému dni roku 200_{x+1} je 162 (8 % z účetní hodnoty 18/25

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

MASARYKOVA
UNIVERSITA
BRNO

Tento projekt je spolufinancován
Evropským sociálním fondem a Státním
rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2038).

Účetní hodnota dluhopisu je $2038 - 38$ (odpis prémie) = 2 000.

Propočet úroků a odpisů prémie:

Datum	Peněžní tok	Úrok	Odpis prémie	Účetní hodnota
31.12.200 _x	200	166	34	2 038
31.12.200 _{x+1}	200	162	38	2 000
Celkem	400	328	72	X

Výňatek z výkazu o finanční pozici		
Položka	31.12.200 _x	31.12.200 _{x+1}
Účetní hodnota dluhopisu	2 038	2000
Peníze ¹	-1 872	- 1672
Aktiva celkem	166	328
Nerozdělené zisky	166	328
Závazky a vlastní kapitál celkem	166	328

Doplňující údaje:

Pro zjednodušení nepředpokládáme počáteční stav peněžních prostředků.

¹ Hodnota peněžních prostředků v roce 200_x = -2072 (nákup cenných papírů) + 200 (nominální úrok z dluhopisu v roce 200_x) = - 1872

V roce 200_{x+1} = -1872 +200 (nominální úrok z dluhopisu v roce 200_{x+1}) = - 1672

Příklad - rezervy

Podnik staví skládku domovního odpadu, náklady související s pořízením jsou 500. Životnost skládky se předpokládá na 20 let, po skončení životnosti je třeba provést rekultivaci místa. Hodnota nákladů na rekultivaci se nyní odhaduje na 100. Průměrná úroková míra činí 6 % p.a.

Náklady spojené s vyřazením aktiva a uvedením místa do původního stavu se aktivují do pořizovací ceny. Zvýšení pořizovací ceny aktiva se účtuje oproti rezervě. Rezerva se bude čerpat v dlouhodobém časovém horizontu, bude se vykazovat v současné hodnotě.

Úrok se v každém roce zobrazí v nákladech a zvyšuje rezervu.

Výpočet: Počáteční stav rezervy * úroková míra = úrok

Počáteční stav rezervy + úrok = konečný stav rezervy (počáteční stav pro další rok)

V posledním roce je hodnota rezervy rovna 100.

Současná hodnota nákladů na rekultivaci $100 / (1+0,06)^{20} = 31$

Pořizovací cena aktiva $500 + 31 = 531$

Rok	Časové rozložení úroku		
	Počáteční stav rezervy	Úrok	Konečný stav rezervy
1.	31,00	1,86	32,86
2.	32,86	1,97	34,83
3.	34,83	2,09	36,92
4.	36,92	2,22	39,14
5.	39,14	2,35	41,48
6.	41,48	2,49	43,97
7.	43,97	2,64	46,61
8.	46,61	2,80	49,41
9.	49,41	2,96	52,37

19/25

Rok	Časové rozložení úroku		
	Počáteční stav rezervy	Úrok	Konečný stav rezervy
10.	52,37	3,14	55,52
11.	55,52	3,33	58,85
12.	58,85	3,53	62,38
13.	62,38	3,74	66,12
14.	66,12	3,97	70,09
15.	70,09	4,21	74,29
16.	74,29	4,46	78,75
17.	78,75	4,73	83,48
18.	83,48	5,01	88,48
19.	88,48	5,31	93,79
20.	93,79	5,63	100,00

Aktivum se po převodu do používání zobrazí ve výkazu o finanční pozici:

Výňatek z výkazu o finanční pozici k datu převodu aktiva do používání	
Položka	Částka
Dlouhodobé aktivum (netto)	531
Aktiva celkem	531
Nerozdělené zisky	
Závazky z obchodních vztahů	500
Rezervy	31
Závazky a vlastní kapitál celkem	531

Příklad – pořízení dlouhodobého majetku na splátky

1.1.200_x podnik zakoupil budovu v ceně 110, úhrada je splatná následovně: 50 při podpisu smlouvy, 40 k 31.12.200_{x+1} a 20 k 31.12.200_{x+2}. Průměrná úroková sazba výpůjček podniku je 6,5 %. Doba použitelnosti aktiva se předpokládá 5 let.

$$\text{Současná hodnota majetku a závazku} = 50 + (40 / 1,065) + (20 / 1,065^2) = 105$$

Pokud je platba za pořízení položky pozemků, budov a zařízení splatná v delším časovém horizontu, je pořizovací cena aktiva stanovena jako současná hodnota budoucí úhrady. Rozdíl mezi nominální hodnotou závazku a současnou hodnotou je uznán jako úrok po dobu splatnosti závazku.

Časové rozložení splátek					
Datum	Počáteční stav závazku	Úrok	Splátka	Snížení závazku	Konečný stav závazku
200 _x	105	x	50	50	55
31.12.200 _{x+1}	55	3,6	40	36,4	18,6
31.12.200 _{x+2}	18,6	1,4	20	18,6	0

Aktiva a závazky se zobrazí ve výkazech o finanční situaci v současné hodnotě závazku, tj. 105. Roční odpis aktiva vychází ze současné hodnoty: $105 / 5 = 21$

Výňatek z výkazu o finanční pozici			
Položka	1.1.200 _x	31.12.200 _{x+1}	31.12.200 _{x+2}
Dlouhodobé aktivum (netto)	105	84	63
Peníze	-50	-90	-110
Aktiva celkem	-55	-6	-47
Nerozdělené zisky		-24,6	-47
Závazky z obchodních vztahů	55	18,6	0
Závazky a vlastní kapitál celkem	55	-6	-47

Doplňující údaje:

Pro zjednodušení nepředpokládáme počáteční stav peněžních prostředků.

Hodnota dlouhodobého aktiva se každoročně snižuje o odpisy, v roce 200_{x+1} = 105 - 21 = 84;
v roce 200_{x+2} = 105 - (2*21) = 63

Nerozdělené zisky se skládají z odpisů a úroků.

V roce 200_{x+1} = - 21 (odpis) - 3.6 (úrok) = - 24.6.

v roce 200_{x+2} = - 24,6 (nerozdělený zisk minulých let) - 21 (odpis) - 1,4 (úrok) = -47

Příklad – leasing u nájemce

Obchodní společnost si 1.1.200_x pronajala výrobní zařízení na dobu tří let. Na konci doby leasingu dojde k převedení vlastnictví tohoto zařízení na nájemce. Tři platby v hodnotě 3 000 budou pronajímateli splaceny vždy k 31.12.běžného roku, (pro zjednodušení předpokládáme roční splátky). Přírůstková úroková míra nájemce činí 10 %, implicitní úroková míra pronajímatele není známa. Reálná hodnota zařízení je 7 540. Očekávaná doba životnosti zařízení je 5 let, odhadovaná cena zařízení při vyřazení je 560.

Současná hodnota jednotlivých splátek

Rok	Splátka	Současná hodnota
200 _x	3 000	2 727
200 _{x+1}	3 000	2 479
200 _{x+2}	3 000	2 254
Celkem	9 000	7 460

Současná hodnota leasingových splátek je 7460, reálná hodnota aktiva 7 540. Nájemce uzná aktivum v hodnotě nižší z obou částek, tj. 7460.

Leasingová tabulka u nájemce

Rok	Úroková míra	Splátka	Závazek	Úrok	Snížení závazku	Zůstatek závazku
200 _x	10%	3 000	7 460	746	2 254	5 206
200 _{x+1}	10%	3 000	5 206	521	2 479	2 727
200 _{x+2}	10%	3 000	2 727	273	2 727	0
Celkem	X	9 000	X	1540	7462	X

Úrok se vypočítá z hodnoty počátečního stavu závazku v běžném roce, splátky se rozdělí na snížení závazků a úrok.

Odpisy výrobního zařízení: (7460 - 560) / 5 = 1380

Majetek pořízený formou leasingu se zobrazí ve výkazu o finanční situaci:

Výňatek z výkazu o finanční pozici			
Položka	31.12.200 _x	31.12.200 _{x+1}	31.12.200 _{x+2}
Dlouhodobé aktivum (netto)	6 080	4 700	3 320
Peníze	-3 000	-6 000	-9 000
Aktiva celkem	3 080	-1 300	-5 680

21/25

Nerozdělené zisky	-2 126	-4 027	-5 680
Závazky krátkodobé	2 479	2 727	0
Závazky dlouhodobé	2 727	0	0
Závazky a vlastní kapitál celkem	3 080	-1 300	-5 680

Doplňující údaje:

Pro zjednodušení nepředpokládáme počáteční stav peněžních prostředků.

Hodnota dlouhodobého aktiva se každoročně snižuje o odpis.

V roce $200_x = 7640 - 1380 = 6260$; v roce $200_{x+1} = 7640 - (2 * 1380) = 4700$; v roce $200_{x+2} = 7640 - (3 * 1380) = 3320$.

Nerozdělené zisky se skládají z odpisů a úroků.

V roce $200_x = -1380(\text{odpis}) - 746(\text{úrok}) = -2126$

V roce $200_{x+1} = -2126(\text{nerozdělený zisk minulých let}) - 1380(\text{odpis}) - 521(\text{úrok}) = -4027$.

v roce $200_{x+2} = -4027(\text{nerozdělený zisk minulých let}) - 1380(\text{odpis}) - 273(\text{úrok}) = -5680$

Příklad – leasing u pronajímatele

Předmětem leasingu je výrobní zařízení, které leasingová firma je koupila v hodnotě 7540 od výrobce a pronajala nájemci 1.1.200_x na tři roky. Implicitní úroková míra pronajímatele je 9,4 %, splátky leasingu jsou rovnoměrné ve výši 3 000, splácené vždy k 31.12. běžného roku.

Leasingová tabulka u pronajímatele

Rok	Úroková míra	Splátka	Pohledávka	Úrok	Snížení pohledávky	Zůstatek pohledávky
200 _x	9,4	3 000	7 540	709	2 291	5 249
200 _{x+1}	9,4	3 000	5 249	493	2 507	2 742
200 _{x+2}	9,4	3 000	2 742	258	2 742	0
Celkem	X	9 000	X	1 460	7540	X

Úrok se vypočítá z hodnoty počátečního stavu pohledávky v běžném roce, splátky se rozdělí na snížení pohledávky a úrok.

Pronajímatel zobrazí předmět leasingu ve výkazu o finanční pozici jako pohledávku v hodnotě čisté investice do leasingu = hrubá investice do leasingu (součet nediskontovaných leasingových splátek) – nerealizovaný výnos (součet úroků).

Výňatek z výkazu o finanční pozici			
Položka	31.12.200 _x	31.12.200 _{x+1}	31.12.200 _{x+2}
Čistá pohledávka	5 249	2 742	0
Peníze	3 000	6 000	9 000
Aktiva celkem	8 249	8 742	9 000
Nerozdělené zisky	709	1 202	1 460
Závazky	7540	7 540	7 540
Závazky a vlastní kapitál celkem	8 249	8 742	9 000

Doplňující údaje:

Pro zjednodušení nepředpokládáme úhradu závazku z pořízení předmětu leasingu.

Nerozdělené zisky se skládají z výnosových úroků.

V roce $200_x = 709(\text{úrok})$

V roce $200_{x+1} = 709(\text{nerozdělený zisk minulých let}) + 493(\text{úrok}) = 1202$

v roce $200_{x+2} = 1202(\text{nerozdělený zisk minulých let}) + 258(\text{úrok}) = 1460$

1.2.5. Reálná hodnota

Pojem reálná hodnota se používá ve více souvislostech. Může se jednat o tržní cenu, ale také o cenu stanovenou znalcem při odborném odhadu. Oceňování reálnou hodnotou reaguje na skutečnost, že oceňování v historických cenách po uplynutí určité doby neodpovídá realitě. Zároveň se v důsledku postupujícího vývoje mění i požadavky kladené na informace získávané z účetnictví. Dříve bylo jeho úlohou zobrazit finanční pozici účetní jednotky k datu účetní závěrky, v současnosti se od něj začíná požadovat, aby vypovídalo nejen o minulých událostech, ale naznačovalo i budoucí vývoj. Například pro investory na zahraničních trzích není důležitá informace o tom, jaká byla situace účetní jednotky v minulosti, ale zajímá je současný stav a budoucnosti.

Definice reálné hodnoty je založena na předpokladu trvání účetní jednotky bez existence záměru k její likvidaci, významného omezení rozsahu její činnosti nebo závazku realizovat transakci za jinak nepříznivých podmínek. Reálnou hodnotou nemůže být částka, kterou by účetní jednotka dostala nebo zaplatila při vynucené transakci, nedobrovolné likvidaci nebo při prodeji uskutečněném v tísní.

Reálná hodnota pozemků, budov a zařízení je obvykle stanovena podle tržní ceny na základě odhadu, který zpracovává kvalifikovaný znalec. Reálnou hodnotou položek strojů a zařízení je obvykle tržní cena určená odhadem. U nehmotných aktiv je stanovení reálné hodnoty obtížné, protože není obvyklé, aby existoval aktivní trh, kde jsou dostupné ceny. U finančního majetku je reálnou hodnotou tržní cena.

Příklad - oceňování pozemků, budov a zařízení

Účetní jednotka vlastní budovu, pořizovací cena je 2 000, oprávky k budově 500. Doba použitelnosti budovy byla stanovena na 40 let. Po deseti letech byla budova přeceněna na reálnou hodnotu 1 800.

Hodnota majetku se zvýší a reálnou hodnotu, rozdíl mezi původní zůstatkovou cenou a reálnou hodnotou $1800 - 1500 = 300$ se zobrazí jako položka kapitálu, fond z přecenění.

Výňatek z výkazu o finanční pozici		
Položka	Před přeceněním na reálnou hodnotu	Po přecenění na reálnou hodnotu
Aktivum (netto)	1 500	1 800
Aktiva celkem	1 500	1 800
Nerozdělené zisky	-500	-500
Fond z přecenění		300
Různé účty ¹	2 000	2 000
Závazky a vlastní kapitál celkem	1 500	1 800

Doplňující informace:

¹ Položka různé účty souvisí s pořízením aktiva, buď se jedná o závazek, případně o úbytek finančních prostředků v aktivech.

Příklad - finanční aktiva určená k obchodování

Obchodní společnost zakoupila září roku 200x akcie jiné firmy v hodnotě 3 000, které má v úmyslu prodat průběhu 12 měsíců, pokud se jejich cena na trhu bude příznivě vyvíjet. K rozvahovému dni byla fair value v hodnotě 3 800, v březnu následujícího roku byly akcie prodány za 3 900.

Akcie jsou klasifikovány jako finanční aktiva oceňovaná v reálné hodnotě přeceňovaná výsledkově.

23/25

Výňatek z výkazu o finanční pozici			
Položka	Ke dni pořízení	K rozvahovému dni	Ke dni prodeje
Finanční aktivum	3 000	3 800	0
Peníze	-3 000	-3 000	900
Aktiva celkem	0	800	900
Nerozdělené zisky	0	800	900
Závazky a vlastní kapitál celkem	0	800	900

Doplňující údaje:

Pro zjednodušení nepředpokládáme počáteční stav peněžních prostředků.

K rozvahovému dni jsou akcie přeceněny na reálnou hodnotu, rozdíl se zobrazí ve výsledku hospodaření (profit or loss).

Po prodeji se zvýší hodnota peněz: -3 000 (stav po nákupu akcií) + 3 900 (prodej akcií) = 900.

Nerozdělené zisky ke dni prodej obsahují: 800 (rozdíl z přecenění k rozvahovému dni) + 100 (zisk z prodeje akcií) = 900

Příklad – finanční aktiva určená k prodeji (vhodná pro prodej)

Obchodní společnost A zakoupila 1.1.200_x akcie společnosti B za 200 000, tím získala 5% podíl na vlastním kapitálu. Reálná hodnota akcií se k rozvahovému dni (k 31.12.200_x) zvýšila na 220 000. K 30.6.200_{x+1} hodnota akcií poklesla na 190 000, k 1.12.200_{x+1} se společnost A rozhodla akcie prodat za cenu 180 000.

Akcie jsou klasifikovány jako finanční aktiva určená k prodeji, při pořízení není specifikováno, kdy se má prodej uskutečnit. Oceňují se v reálné hodnotě, rozdíl z přecenění se zobrazí jako položka vlastního kapitálu Fond z přecenění.

Výňatek z výkazu o finanční pozici				
Položka	Ke dni pořízení 1.1.200 _x	31.12.200 _x	30.6.200 _{x+1}	Ke dni prodeje 1.12.200 _{x+1}
Finanční aktivum	200 000	220 000	190 000	0
Peníze	-200 000	-200 000	-200 000	-20 000
Aktiva celkem	0	20 000	-10 000	-20 000
Nerozdělené zisky	0	0	0	-20 000
Fond z přecenění	0	20 000	-10 000	0
Závazky a vlastní kapitál celkem	0	20 000	-10 000	0

Doplňující informace:

Pro zjednodušení nepředpokládáme počáteční stav peněžních prostředků.

K 31.12. 200_x jsou akcie vykázány v reálné hodnotě, rozdíl z přecenění se zobrazí jako fond z přecenění ve vlastním kapitálu: 220 000 (cena akcií k rozvahovému dni) – 200 000 (cena akcií při pořízení) = 20 000 (fond z přecenění)

K 30.6.200_{x+1} se reálná hodnota akcií snížila, akcie se zobrazí v hodnotě 190 000, rozdíl ve fondu z přecenění: 20 000 (fond z přecenění k rozvahovému dni) – 30 000 (snížení reálné hodnoty akcií) = -10 000.

Ke dni prodeje se navýší hodnota peněz: -200 000 (stav ke dni pořízení) + 180 000 = -20 000

(příjem z prodeje akcií) = -20 000.

Položka nerozdělené zisky představuje rozdíl mezi cenou akcií při prodeji a cenou při pořízení: $180\,000 - 200\,000 = -20\,000$.

Seznam literatury

- [1] České účetní standardy pro podnikatele.
- [2] International Accounting Standards Board. *International Financial Reporting Standards, IFRS*. London, United Kingdom. 2011. ISBN 978-1-907877-00-1
- [3] Vyhláška 500/2002 Sb. v aktuálním znění, kterou se provádějí některá ustanovení zákona 563/1991 Sb. o účetnictví.
- [4] Zákon 563/1991 Sb. o účetnictví v aktuálním znění